

УДК 620.91

Кравчук Р.С.
кандидат економічних наук, доцент
Івано-Франківського національного технічного університету
нафти і газу

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ НАФТОГАЗОВОГО КОМПЛЕКСУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF ENTERPRISES OF OIL AND GAS COMPLEX OF THE CARPATHIANS REGION

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто проблеми та перспективи розвитку підприємств нафтогазового комплексу Карпатського регіону. Досліджено проблеми нафтогазових підприємств Карпатського регіону та шляхи їх розв'язання. Визначено доцільність залучення інвестицій, розширення розвідки родовищ, використання новітніх методик буріння і випробування свердловин, розвитку власної сировинної бази, модернізації та реконструкції нафтопереробних заводів, зменшення імпоротної залежності, розроблення спільних з іншими державами проектів видобутку та постачання нафти та газу в Україну і до країн Європи. Визначено важливе завдання комплексного розвитку регіону, а саме зростання ефективності паливно-енергетичного і мінерально-сировинного комплексів за рахунок повторної геологічної розвідки і розширення ресурсної бази.

Ключові слова: Карпатський регіон, Передкарпатська нафтогазоносна область, нафтогазові підприємства, інвестиції, родовища, розвідка, сировинна база, модернізація, реконструкція, нафтопереробні заводи, газопереробні заводи, імпорт, монополія, паливо.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены проблемы и перспективы развития предприятий нефтегазового комплекса Карпатского региона. Исследованы проблемы нефтегазовых предприятий Карпатского региона и пути их решения. Определена целесообразность привлечения инвестиций, расширения разведки месторождений, использования новейших методик бурения и испытания скважин, развития собственной сырьевой базы, модернизации и реконструкции нефтеперерабатывающих заводов, уменьшения импортной зависимости, разработки общих с другими государствами проектов добычи и снабжения нефти и газа в Украине и странах Европы.

Ключевые слова: Карпатский регион, Предкарпатская нефтегазоносная область, нефтегазовые предприятия, инвестиции, месторождения, разведка, сырьевая база, модернизация, реконструкция, нефтеперерабатывающие заводы, газоперерабатывающие заводы, импорт, монополия, топливо.

ANNOTATION

Problems and prospects of development of enterprises of oil and gas complex of region of Carpathians are being considered. The problems of oil and gas enterprises of region of Carpathians and ways of its decision are being investigated. Expediency is certain in the necessity of bringing in of investments, expansion of secret service of deposits, use of the newest methodologies of the boring drilling and test of mining holes, development of own source of raw materials, modernisation and reconstruction of oil processing plants, reduction of the imported dependence, development of general with other states projects of booty and supply of oil and gas to Ukraine and to the countries of Europe.

Keywords: region of Carpathians, oil-and-gas bearing area of Precarpathians, oil and gas enterprises, investments, deposits, secret service, source of raw materials, modernisation, reconstruction, oil-processing plants, gas transferring plants, import, monopoly, fuel.

Постановка проблеми. Ураховуючи сучасні тенденції внутрішньорегіональної та міжнарод-

ної інтеграції України, особливої актуальності набуває потреба в проведенні комплексного дослідження поточних проблемних питань і перспектив розвитку підприємств нафтогазового комплексу Карпатського регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розроблення теоретико-методологічних основ регіонального соціально-економічного розвитку здійснили провідні вітчизняні вчені: О. Алімов, І. Бистряков, В. Геєць, С. Дорогунцов, І. Лукінов, Я. Олійник, М. Хвеськ, М. Чумаченко та ін. Проблеми та перспективи розвитку Карпатського регіону детально досліджено такими вченими, як Ф. Гамор, М. Долішній, В. Кравців, М. Лендел.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У даній статті приділено значну увагу вивченню проблемних питань нафтогазового комплексу регіону, а саме скороченню обсягів загального видобування нафти і газу; великому обсягу споживання природного газу; залежності від монопольних постачальників; неповній завантаженості нафтопереробних заводів та визначенню напрямів діяльності підприємств нафтогазового комплексу Карпатського регіону.

Мета статті полягає у проведенні перспективного аналізу проблем нафтогазових підприємств Карпатського регіону та визначенні шляхів їх вирішення.

Для вирішення окресленої мети ставляться такі цілі: дослідити проблеми скорочення обсягів загального видобування нафти і газу, збільшення обсягу споживання природного газу, проблеми залежності від монопольних постачальників, неповної завантаженості нафтопереробних заводів та визначити напрями вирішення даних проблем для підприємств нафтогазового комплексу Карпатського регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Карпатський регіон є одним із найбільших щодо забезпечення мінеральними та паливно-енергетичними ресурсами. Тут залягають нафта, горючі гази, кам'яне і буре вугілля, торф і сланці. Нафта і газ видобуваються у Передкарпатському нафтогазоносному басейні. Передкарпатська нафтогазоносна область належить до Західного нафтогазоносного регіону України, розташована на південному заході країни

в межах Львівської, Івано-Франківської та Чернівецької областей. Площа – 14,8 тис. м². Найбільші родовища нафти – Битківське, Долинське та Орів-Уличнянське, газу – Опарське, Угерське, Рудківське, Більче-Волицьке. Нафтопереробка сконцентрована на підприємствах в Дрогобичі, Надвірній, Львові, Бориславі [3].

Видобуток нафти та газу в районі в останні роки має тенденцію до зниження, що пояснюється вичерпанням розвіданих ресурсів. Нафта має великий вміст парафіну і смол. Серед основних проблем нафтогазової промисловості Західного регіону та України загалом можна виділити такі основні:

- скорочення обсягів загального видобування нафти і газу;
- великий обсяг споживання природного газу;
- залежність від монопольних постачальників;
- неповна завантаженість нафтопереробних заводів.

Скорочення обсягів загального видобування нафти і газу. Для забезпечення зростання видобутку нафти і газу необхідно залучати інвестиції для розвідки нових родовищ та підготовки до промислового видобутку, проте їх теперішній обсяг є недостатнім. Потреба в інвестиціях становить 2,1–2,3 млрд. грн. щороку, це дасть змогу збільшити щорічний видобуток до 22 млрд. м³.

Розширення розвідки та видобутку стримується також проблемою ціни на газ: оскільки українські компанії повинні реалізувати видобутий газ переважно населенню та бюджетним організаціям за заниженою ціною, вони не можуть акумулювати достатньо коштів на інвестування коштовних проєктів видобутку. Залучення іноземних інвестицій стримується низкою чинників, серед яких виділяють недосконалі механізми видачі ліцензій на розвідку і розроблення родовищ (складність, непрозорість та ін.), непередбачуваність дій влади в довгостроковій перспективі щодо зміни «правил гри», нестабільність політичної ситуації в країні, а також значні ризики щодо повернення вкладених інвестицій і одержання прибутку.

Головною проблемою нафтогазової галузі Західного регіону, як і всієї України, є незабезпеченість власними енергоносіями – нафтою і газом. Це зумовлено передусім вичерпаністю старих нафтогазоносних комплексів, таких як крейдово-палеогеновий фліш Внутрішньої зони Передкарпатського прогину, платформні юрські і крейдові відклади та неогенові моласи Зовнішньої зони. Дана проблема має низку похідних проблем, які потребують найшвидшого вирішення, а саме: недостатньо чітко визначені стратегічні напрями пошуково-розвідувальних робіт, слабка вивченість нових перспективних об'єктів, неповноцінне використання новітніх методик буріння і випробування свердловин тощо.

Великий об'єм споживання природного газу. Як головний вид палива до 80% його споживають на багатьох підприємствах різних галузей промисловості, таких як електроенергетика,

хімічна і металургійна галузі промисловості, які розвивають економіку країни. Недосконала структура національної економіки, застарілий морально і фізично виробничий потенціал та перевантаження енергоємними виробництвами стали причиною дуже високого рівня енерговитрат в економіці та низької ефективності виробництва. Зменшення об'єму споживання природного газу можна досягти шляхом використання інших джерел палива.

Залежність від монопольних постачальників. Нафтогазова галузь характеризується високим ступенем монополізації, недостатньою прозорістю і недосконалою організаційною структурою управління, недостатньо розвинутою конкуренцією, тому в цих умовах треба більше використовувати і розвивати власну сировинну базу: вугілля, атомну енергетику, збільшувати видобування власних нафти і газу.

Неповна завантаженість нафтопереробних заводів. Сучасна нафтопереробна промисловість Західного регіону представлена двома нафтопереробними заводами: НПК-Галичина і ПАТ «Нафтохімік Прикарпаття». В умовах економічної кризи кінця ХХ ст., що вразила постсоціалістичні країни, завантаженість вітчизняних нафтопереробних заводів знаходиться на рівні 25%. Застарілі технології та обладнання зумовлюють малу глибину переробки нафти – близько 55–65% проти 80–90% у розвинених країнах [1].

Нафтопереробні заводи застарілі, вони відстають від країн Європи за технологічними рівнем. Окрім того, сировини не вистачає, тому вони залежать значною мірою від імпорту. Частково на цих заводах проводяться реконструкція, модернізація, але з частою зміною уряду в нашій країні приходять нові власники, які не дуже поспішають модернізувати, вкласти гроші в докорінну реконструкцію заводів, а лише завдають непоправної шкоди нафтогазовій промисловості України.

В Україні за роки незалежності спостерігалася тенденція до падіння рівня фактичного споживання нафтопродуктів, що значною мірою було зумовлене безперервним зростанням світових цін на нафту. Це призвело до падіння обсягів переробки нафти через застосування застарілих технологій на переробних заводах, до збільшення частки імпорту, причому з одного джерела – Росії. Зростання імпортової залежності призводить до позбавлення українських НПЗ важливого джерела фінансування – прибутку від реалізації вироблених нафтопродуктів, інвестуючи його в розвиток заводів.

Розглядаючи стан нафтопереробки, доводиться стверджувати, що за роки незалежності України в галузі нафтозабезпечення не відбулося поліпшення якісних показників, а значною мірою погіршилося кількісне забезпечення нафтою більшості нафтопереробних заводів. Ураховуючи те, що нафтогазова промисловість забезпечує потреби України приблизно тільки

на 20% та ще той факт, що запаси залягають на великих глибинах (коштів на освоєння нових родовищ немає), то сподіватися на повну енергетичну незалежність недоцільно.

Світова фінансова криза принесла в Україну нові ціни на нафту і газ, економіка України дістала більше навантаження, що призвело до зупинки підприємств і до збільшення цін на товари і послуги, тому джерела одержання ресурсів слід шукати як в Україні, так і за її межами. Уряду слід виважено, прозоро підходити до переговорних процесів з іншими державами, зацікавленими в спільних проектах видобутку та постачанні нафти та газу в Україну і до країн Європи [2].

Газопереробні заводи представлені Бориславським ГПЗ (м. Борислав, Львівська область) та Долинським ГПЗ (м. Долина, Івано-Франківська область). На відміну від нафти газ не потребує суттєвої попередньої переробки перед використанням, але його потрібно відразу постачати споживачу.

Висновки. На підставі комплексного дослідження проблем та перспектив розвитку підприємств нафтогазового комплексу Карпатського регіону визначено, що до основних проблем нафтогазової промисловості належать такі основні:

- скорочення обсягів загального видобування нафти і газу;
- великий обсяг споживання природного газу;
- залежність від монопольних постачальників;
- неповна завантаженість нафтопереробних заводів тощо.

Необхідно проводити ретельні дослідження підприємств нафтогазового комплексу Карпатського регіону, щоб вчасно усунути недоліки та вдосконалити їх структуру. Проблеми розвитку Карпатського регіону мають комплексні рішення, впровадження яких якщо не знищить її функціонування. Так, необхідно вдосконалювати підприємства нафтогазового комплексу, впроваджувати заходи щодо покращення їх

розвитку, що загалом покращило б розвиток Карпатського регіону.

Для того щоб використовувати можливості розвитку регіону, необхідно здійснювати зміни та вдосконалювати ті галузі, на які орієнтовані перспективи Карпатського регіону, а саме нафтогазову галузь.

Перспективи розвитку підприємств нафтогазового комплексу Карпатського регіону полягають у залученні інвестицій, розширенні розвідки родовищ, використанні новітніх методик буріння і випробування свердловин, розвитку власної сировинної бази, модернізації та реконструкції нафтопереробних заводів, зменшенні імпоротної залежності, розробленні спільних з іншими державами проектів видобутку та постачання нафти та газу в Україну і до країн Європи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гаман П.І. Формування механізмів прискореного інноваційного розвитку рекреаційного потенціалу Карпатського регіону України (Теоретико-методологічні засади) / П.І. Гаман // Економіка та держава. – 2008. – № 11. – С. 82–83.
2. Панов А. Карпатський регіон та роль у забезпеченні безпеки і співробітництва в Європі / А. Панов // Матеріали міжнародної конференції за сприйняття Міністерства закордонних справ Швеції (Ужгород, 11–12 червня 2008 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/Uzhgorod/index.htm>
3. Мітряєва С. Матеріали міжнародної конференції за сприйняття Міністерства закордонних справ Швеції (Ужгород, 11–12 червня 2008 р.) / С. Мітряєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/Uzhgorod/index.htm>.
4. Карпатський регіон та роль у забезпеченні безпеки і співробітництва в Європі: матеріали міжнародної конференції за сприйняття Міністерства закордонних справ Швеції (Ужгород, 11–12 червня 2008 р.) / S. Glazunova [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/Uzhgorod/index.htm>.
5. Регіональна економіка: [навч. посіб.] / З.О. Манів, І.М. Луцький, С.З. Манів. – Львів: Магнолія-2006, 2007 – С. 561.
6. Тодосійчук В.Л. Регіональна економіка: [підручник] / В.Л. Тодосійчук. – Вінниця: ВДАУ 2008. – С. 434.